

БАНКНЫ ЗОХИСТОЙ ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРЧМЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЖУРАМ

НЭГ.Нийтлэг үндэслэл

1.1 Банкны Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал, Төлөөлөн удирдах зөвлөл /цаашид “ТУЗ” гэх/, Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааг банкны хувьцаа эзэмшигч, харилцагч, хадгаламж эзэмшигч болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн эрх ашигт нийцүүлэх, улмаар банкны зохистой засаглалын тогтолцоог боловсронгуй болгоход энэхүү журмын зорилго оршино.

1.2 Банкны зохистой засаглалыг зарчмыг хэрэгжүүлэхдээ холбогдох хууль тогтоомж болон энэхүү журмыг удирдлага болгоно.

ХОЁР. Хувьцаа эзэмшигч

2.1 Хувьцаа эзэмшигч банкны үйл ажиллагаатай холбоотой Компанийн тухай хуульд заасан мэдээллийг зөвхөн ТУЗ-өөр дамжуулан гаргуулан авах эрхтэй.

2.2 ТУЗ-ийн гишүүний ажлын хөлс, урамшуулал, нөхөн олговор, тэтгэмж, аливаа хөнгөлөлттэй холбоотой асуудлыг ТУЗ-ийн гишүүнтэй байгуулах хөдөлмөрийн гэрээнд тодорхой тусгах эрхтэй.

2.3 Хувьцаа эзэмшигч нь банкинд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэхэд Компанийн тухай болон Банкны тухай хуульд заасан үүргээс гадна дараах үүргийг хүлээнэ:

2.3.1 Банкны үйл ажиллагаатай холбоотой аливаа асуудлыг мэргэжлийн түвшинд сонирхлын зөрчилгүй, хараат бус байдлаар шийдвэрлэх чадвартай ТУЗ-ийн гишүүнийг томилох;

2.3.2 Банкны хувьцааны эцсийн өмчлөгч, түүний холбогдох этгээд, харилцан хамаарал болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг тодорхойлсон бүртгэлийг холбогдох баримт бичгийн хамт Монголбанкинд мэдээлэх.

2.4 Хувьцаа эзэмшигч банкны үйл ажиллагаанд дараах байдлаар оролцохыг хориглоно:

2.4.1 Банкны тухай хуульд заасан нөлөө бүхий хувьцаа эзэмшигч банкны гүйцэтгэх удирдлагад ажиллах;

2.4.2 Хувийн ашиг сонирхлын үүднээс эрх мэдлээ хэтрүүлэх, урвуулан ашиглах.

ГУРАВ. Банкны төлөөлөн удирдах зөвлөл

3.1 ТУЗ нь Банкны тухай хуулийн 31.3.7 дахь заалтыг хэрэгжүүлэх, банкны үйл ажиллагаа, төлбөрийн чадвар болон санхүүгийн тогтвортой байдалд хариуцлага хүлээх үндсэн нэгж байна.

3.2 ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны хэлбэр нь хурал байна.

3.3 ТУЗ нь Компанийн тухай болон Банкны тухай хуульд зааснаас гадна дараах эрхтэй:

3.3.1 ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн ажиллах журмыг батлах;

3.3.2 Банкны Гүйцэтгэх удирдлага болон бусад шийдвэр гаргах шатны эрх бүхий албан тушаалтнаас дараах асуудлаар тайлбар гаргуулан авах:

3.3.2.1 Холбогдох хууль тогтоомжид заасан зохистой харьцаа, хязгаарлалтыг зөрчиж хийсэн ажил гүйлгээ;

3.3.2.2 Банкны хяналтын багцыг эзэмшдэг хувьцаа эзэмшигч, банкны эрх бүхий албан тушаалтан, тэдгээрийн холбогдох этгээдтэй байгуулсан гэрээ хэлцэл, үүнтэй холбоотойгоор үүссэн эрсдэл;

3.3.2.3 Банкны санхүү, төлбөрийн чадварын тогтвортой байдалд ноцтой нөлөө үзүүлэх ажил гүйлгээ.

3.4 ТУЗ нь банкинд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэхэд Компанийн тухай болон Банкны тухай хуульд заасан үүргээс гадна дараах үүргийг хүлээнэ:

3.4.1 Банкны Гүйцэтгэх удирдлагад хяналт тавих, ажлын үр дүнгийн тайланг улиралд нэгээс доошгүй удаа авч хэлэлцэх, Хувьцаа эзэмшигчдэд эрх тэгш хандах;

3.4.2 Хувьцаа эзэмшигч, харилцагч, хадгаламж эзэмшигч болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн эрх ашгийг хамгаалах;

3.4.3 Банкны бодлого, стратеги, эрсдэл даах сонирхлыг тодорхойлох, банкинд үр ашигтай шийдвэр гаргах;

3.4.4 Банкны нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын тогтолцоо, хөндлөнгийн болон дотоод аудит, эрсдэлийн удирдлага, санхүүгийн болон үйл ажиллагааны хяналт, хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, банкны бүтцийн өөрчлөлт зэрэг гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

3.4.5 ТУЗ-өөс Гүйцэтгэх удирдлагатай байгуулах гэрээнд эрх, үүрэг, хариуцлага, үйл ажиллагаанд хяналт тавих, тайлагнах тогтолцоог бүрэн тусгаж, гэрээний биелэлтийг дүгнэх;

3.4.6 Банкны удирдлагыг сонгон шалгаруулах, тэдгээрийн залгамж халааг бэлтгэх төлөвлөгөөг батлах, төлөвлөгөөнд удирдах дээд албан тушаал бүрт тавигдах ажил мэргэжлийн шаардлага, чиг үүргээ үр дүнтэй гүйцэтгэхэд хангалттай түвшинд бэлтгэхийг тодорхой тусгасан байх;

3.4.7 Гүйцэтгэх удирдлагын урамшууллын асуудлыг банкны эрхэм зорилго, урт хугацааны хэтийн зорилго, стратеги төлөвлөгөө, ёс зүйн хэм хэмжээ болон гэрээнд заасан үүргийн биелэлт зэрэгтэй уялдуулан шийдвэрлэх;

3.4.8 Хууль тогтоомж болон банкны дүрмээр олгогдсон бүрэн эрхийн хүрээнд ажил үүргээ хариуцлагатай, үнэнч шударгаар гүйцэтгэж, чандлан сахих;

3.4.9 Ашиг сонирхлын зөрчлийн улмаас банкны өмнө хүлээсэн үүргээ зүй ёсоор хэрэгжүүлэхэд саад тотгор үзүүлэх үйлдэл, эс үйлдэл гаргахгүй байх;

3.4.10 Монгол Улсын хууль тогтоомж болон олон улсын стандартад заасан шаардлагыг хангасан байгууллагыг сонгон шалгаруулж, хөндлөнгийн аудит хийлгэх;

3.4.11 Банкны дотоод аудитын асуудал эрхэлсэн нэгжээс хийсэн шалгалтын акт материал, ажлын тайлан зэргийг цаг тухайд нь авч хэлэлцэн, зохистой засаглал болон дотоод хяналтын тогтолцоог сайжруулах талаар Гүйцэтгэх удирдлагад үүрэг өгөх, авсан арга хэмжээний үр дүнг тооцох;

3.4.12 Өөрийн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ мэдлэг ур чадвараа дайчлан, хичээл зүтгэл гарган ажиллах.

3.5 ТУЗ нь банкны үйл ажиллагаанд дараах байдлаар оролцохыг хориглоно:

3.5.1 ТУЗ-ийн гишүүн, түүний холбогдох этгээдийн тухайн банкнаас авсан зээл, зээлтэй адилтган тооцох актив, баталгаа, батлан даалтаар хүлээсэн аливаа үүрэг, өр төлбөрийн ангилал Монголбанкнаас тогтоосон журмын дагуу анхаарал хандуулах болон чанаргүй болсон тохиолдолд уг гишүүнийг банкны удирдах үйл ажиллагаанд оролцуулах;

3.5.2 Гүйцэтгэх удирдлага нь ТУЗ-ийн гишүүнээр томилогдон ажиллах тохиолдолд ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд дараах байдлаар оролцохыг хориглоно:

3.5.2.1 Аудит, цалин урамшуулал, нэр дэвшүүлэх хорооны гишүүн байх;

3.5.2.2 Гүйцэтгэх захирлыг сонгох, томилох, чөлөөлөх, түүний бүрэн эрхийг тогтоох, хяналт тавихтай холбоотой асуудлаар шийдвэр гаргахад саналын эрхтэй оролцох;

3.5.2.3 Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд үнэлгээ, дүгнэлт өгөх.

3.6 Банкны ТУЗ-ийн дарга нь банкинд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэхэд Банкны тухай хуулийн 31, 32 дугаар зүйлд зааснаас гадна дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

3.6.1 Тухайн асуудлаар шийдвэр гаргахад ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын дүгнэлтийг үндэслэх;

3.6.2 ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

3.6.3 ТУЗ-ийн гишүүнийг зохистой засаглалын сургалтад хамруулах, мэргэжил дээшлүүлэх хөтөлбөрийг батлан гаргаж, хэрэгжүүлэх.

3.7 ТУЗ-ийн хараат бус гишүүний ажлын хөлс, урамшуулын хэмжээг ТУЗ-ийн гишүүний ажлын хөлс, урамшууллын хэмжээнээс багагүй байна.

3.8 Банкны ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн нь Компанийн тухай болон Банкны тухай хуульд зааснаас гадна дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

3.8.1 ТУЗ, Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа, гаргасан шийдвэр нь тухайн банкны эрх ашигт сөргөөр нөлөөлөх эсэхэд хяналт тавих;

3.8.2 ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа нь хууль тогтоомжид нийцсэн эсэхэд хяналт тавих;

- 3.8.3 Банкны харилцагч, хадгаламж эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах;
- 3.8.4 Компанийн тухай хуульд заасан сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл, их хэмжээний хэлцлийг хэлэлцэхэд заавал оролцож санал өгөх;
- 3.8.5 ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа, бодлого, шийдвэр нь банкны үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлсөн, хууль тогтоомжийг зөрчсөн тохиолдолд ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн уг зөрчлийг арилгахыг холбогдох этгээдээс шаардах, шаардлагыг эс биелүүлэх тохиолдолд уг асуудлыг ТУЗ-д тавьж шийдвэрлүүлэх, улмаар хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг хуралдуулах шаардлагыг хүргүүлэх;
- 3.8.6 Хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа, бодлого, шийдвэр нь банкны эрх ашигт сөргөөр нөлөөлөх, хууль тогтоомжийг зөрчих тохиолдол бүрт Монголбанкинд мэдэгдэх, улмаар хүсэлт гарган банкинд шалгалт хийлгэх;
- 3.8.7 ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн тус бүр нь өөрийн үндсэн үүргийн хэрэгжилт, ажлын тайлан зэргийг Монголбанкинд жилд нэгээс доошгүй удаа тайлагнах;
- 3.8.8 ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн Аудитын болон Эрсдэлийн удирдлагын хорооны бүрэлдэхүүнд заавал орж ажиллах.

3.9 ТУЗ нь эрх үүргээ хэрэгжүүлэх үүднээс хороодыг байгуулж, хороод нь дараах чиг үүргийн дагуу тухайн асуудлаар дүгнэлт гаргаж ТУЗ-д танилцуулна:

3.9.1 Эрсдэлийн удирдлагын асуудал эрхэлсэн хороо:

- 3.9.1.1 Банкны эрсдэлийн ерөнхий түвшинд нийцсэн эрсдэлийн удирдлага, хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавих;
- 3.9.1.2 Банкны гүйцэтгэх удирдлагын зүгээс зээлийн, зах зээлийн, хөрвөх чадварын, үйл ажиллагааны, хууль эрх зүй, нэр хүндийн болон бусад төрлийн эрсдэлийн талаар авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ нь хангалттай байгаа эсэхэд хяналт тавих;
- 3.9.1.3 Дотоод аудитын албанаас банкны эрсдэлийн удирдлагад хийсэн аудитын шалгалтын акт, материалтай тухай бүр танилцаж, үнэлэлт дүгнэлт өгч ажиллах;
- 3.9.1.4 Санхүүгийн хүндрэлийн үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг батлуулсан эсэхэд хяналт тавих;
- 3.9.1.5 Бусад холбогдох асуудал.

3.9.2 Аудитын асуудал эрхэлсэн хороо:

- 3.9.2.1 Гүйцэтгэх удирдлагаас ТУЗ-д танилцуулж буй санхүүгийн тайлан, мэдээ нь үнэн зөв, бүрэн гүйцэд боловсруулсан эсэхэд хяналт тавих;
- 3.9.2.2 Аудитын бодлого, дүрэм журмын хэрэгжилт, аудитын төлөвлөгөөний биелэлт болон шалгалтын удирдамжийн агуулгад хяналт тавих;
- 3.9.2.3 Хөндлөнгийн болон дотоод аудитын асуудлыг хууль тогтоомжоор олгогдсон бүрэн эрхийн хүрээнд хариуцан ажиллах;

- 3.9.2.4 Дотоод аудитын нэгжийн бие даасан, хараат бус байдал, эрх мэдэл, хариуцлага болон тайлагнах тогтолцоонд хяналт тавих;
- 3.9.2.5 Хөндлөнгийн болон дотоод аудитын тайлан, аудиторчуудын ажлын гүйцэтгэл, тайланг хугацаанд нь үнэн зөв ирүүлж байгаа эсэхэд хяналт тавих;
- 3.9.2.6 Хөндлөнгийн болон дотоод аудитын тайлантай холбоотой асуудлыг ТУЗ-д танилцуулж, холбогдох шийдвэр гаргуулах;
- 3.9.2.7 Дотоод аудиторчуудыг сургалтад хамруулах, мэргэжил дээшлүүлэх хөтөлбөр баталж, хэрэгжилтэд хяналт тавих;
- 3.9.2.8 Бусад холбогдох асуудал.

3.9.3 Урамшууллын асуудал эрхэлсэн хороо:

- 3.9.3.1 Банкинд мөрдөгдөж буй цалин урамшууллын бодлогын хэрэгжилтэд хяналт тавих;
- 3.9.3.2 ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагад олгох цалин урамшууллын хэмжээг тодорхойлох;
- 3.9.3.3 Гүйцэтгэх удирдлагын урамшууллын асуудлыг банкны эрхэм зорилго, стратеги төлөвлөгөөний биелэлт, ёс зүйн хэм хэмжээ болон банкны урт хугацааны ашигт ажиллагаатай уялдуулсан эсэхэд хяналт тавих;
- 3.9.3.4 ТУЗ-ийн гишүүн болон гүйцэтгэх удирдлагын эрх бүхий албан тушаалтны үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх;
- 3.9.3.5 Бусад холбогдох асуудал.

3.9.4 Хүний нөөцийн асуудал эрхэлсэн хороо:

- 3.9.4.1 ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны үр дүнг дүгнэж, ажлын гүйцэтгэлийн тайланг хувьцаа эзэмшигчдэд жил бүр тайлагнах;
- 3.9.4.2 ТУЗ-ийн гишүүн бүрийн ажлын гүйцэтгэл, хурлын ирц, хуралд оролцсон байдлын талаар ТУЗ-д тайлагнах;
- 3.9.4.3 ТУЗ-ийн гишүүнийг томилох, үүрэгт ажлаас чөлөөлөх асуудлыг Хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оруулах;
- 3.9.4.4 ТУЗ нь хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, хэрэв хангаагүй тохиолдолд нэр дэвшигч болон ТУЗ-ийн гишүүнд бичгээр мэдэгдэх;
- 3.9.4.5 ТУЗ-ийн гишүүн нас барах, хуралд оролцох боломжгүй болсон тохиолдолд дараагийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хүртэл хугацаанд орлон гүйцэтгэгчийг томилон ажиллуулах;
- 3.9.4.6 Гүйцэтгэх удирдлагад багтан ажиллах албан тушаалтныг сонгон шалгаруулах, нэр дэвшүүлэх этгээдийг ТУЗ-д танилцуулах;
- 3.9.4.7 Гүйцэтгэх удирдлагын ажлын гүйцэтгэл болон гэрээний биелэлтийг дүгнэж, ТУЗ-д танилцуулах;
- 3.9.4.8 Бусад холбогдох асуудал.

ДӨРӨВ. Банкны толгой компани, тэдгээрийн хараат болон охин компани

4.1 Толгой компанийн ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлага нь банкны нэгдлийн хэмжээнд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэх зорилгоор ерөнхий стратеги, бодлого боловсруулж, салбар компаниудад зориулсан зохистой засаглалын оновчтой бүтцийг нэвтрүүлэх, толгой болон салбар (охин) компаниудад зориулсан дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээнэ.

4.2 Компани болон банкны нэгдэлд хамаарагдах охин, хараат компаниудын хооронд хийгдсэн гэрээ хэлцэл нь ТУЗ-өөс баталсан бодлогын дагуу хараат бус байдлаар хийгдсэн байна.

ТАВ. Гүйцэтгэх удирдлага

5.1 Банкны гүйцэтгэх удирдлага гэдэгт гүйцэтгэх захирал, дэд захирал болон банкны нэгжийн захирлыг хамруулан ойлгоно.

5.2 Гүйцэтгэх удирдлага нь банкинд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэхэд Компанийн тухай болон Банкны тухай хуульд заасан үүргээс гадна дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

5.2.1 Банкны стратеги төлөвлөгөө, бизнес төлөвлөгөө, жилийн төсөв, бүтэц зохион байгуулалт болон үйл ажиллагаанд мөрдөж ажиллах бодлого, дүрэм, журам, зааврыг боловсруулж, ТУЗ-өөр батлуулах;

5.2.2 ТУЗ-өөс баталсан төлөвлөгөө, бодлого, дүрэм, журам, заавар, стандарт, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, мөрдүүлэх;

5.2.3 Банкны ажилтныг албан үүргээ сонирхлын зөрчилгүйгээр гүйцэтгэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, ашиг сонирхлын зөрчил үүсч болзошгүй гэж үзвэл гүйцэтгэх удирдлагад бичгээр мэдэгдэх тогтолцоог бүрдүүлэх;

5.2.4 Банкны эрсдэлд тогтмол хяналт тавьж, зохистой түвшинд барих талаар санаачлага гарган ажиллах, эрсдэлийн удирдлагыг хангах талаар тогтоосон хязгаарлалт, Монголбанкнаас тогтоосон банкны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт алдагдсан тохиолдолд зохих арга, хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;

5.2.5 Банкны үйл ажиллагааны онцлог болон учирч болзошгүй эрсдэлийн түвшинтэй уялдуулан удирдлагын мэдээллийн системийн үйл ажиллагаа болон түүний аюулгүй байдлыг хангах хяналтын тогтолцоог бүрдүүлж, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах;

5.2.6 Банкны харилцагч, хадгаламж эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах тогтолцоог бүрдүүлж, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавих;

5.2.7 Банкны хувьцаа эзэмшигч болон ТУЗ-өөс гаргасан шийдвэр нь хууль тогтоомжийг зөрчих, банкны үйл ажиллагаанд ноцтой эрсдэл учруулах магадлалтай бол банкны гүйцэтгэх удирдлага нь уг үүргийг биелүүлэхээс татгалзах эрхтэй бөгөөд энэ талаар Монголбанкинд мэдэгдэх;

5.2.8 Харилцагч, хадгаламж эзэмшигч болон банкны бусад холбогдох этгээдийн эрх ашиг хөндөгдсөн тохиолдол бүрт ТУЗ-д мэдэгдэх.

ЗУРГАА. Эрсдэлийн удирдлага

6.1 ТУЗ, Гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын нэгжийг бие даасан хэлбэрээр зохион байгуулж, банкинд учирч болох эрсдэлийг удирдах, хянах тогтолцоог бүрдүүлэх ба

эрсдэлийн удирдлагын нэгжийн ажилтны эрх үүрэг, шийдвэр гаргах эрх мэдэл, хариуцлагын тогтолцоо болон тайлагнах зарчмыг нарийвчлан тогтооно.

6.2 Эрсдэлийн удирдлагын нэгж нь банкинд учирч болох эрсдэлийг нээн илрүүлэхэд шаардагдах банкны дотоод мэдээллийн системд нэвтрэх эрх, хүн хүч, хөрөнгө нөөц, үнэн зөв, бүрэн гүйцэд мэдээллээр хангагдсан байна.

6.3 Эрсдэлийн удирдлагын нэгж нь банкны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо, түүний хэрэгжилт болон эрсдэлийн ерөнхий түвшингийн талаар ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн хороонд тодорхой хугацаанд давтамжтайгаар тайлагнана.

6.4 Эрсдэлийн удирдлагын нэгжийн удирдах албан тушаалтан тухайн эрсдэлийн банкинд учруулах үр дагаврыг үнэлэх, дүгнэх чадвартай байна.

6.5 Эрсдэлийн удирдлагын чиг үүргийг дараах үе шаттай хэрэгжүүлнэ:

6.5.1 Банкнид учирч болох эрсдэлийн төрлийг тодорхойлох;

6.5.2 Төрөл тус бүрт харгалзах эрсдэлийн түвшинг тодорхойлох;

6.5.3 Шаардагдах хөрөнгийн хэмжээг тодорхойлох;

6.5.4 Эрсдэл хүлээх шийдвэр нь ТУЗ-өөс баталсан бодлого болон бусад бодлогын баримт бичигтэй нийцэж байгаа эсэхийг хянах;

6.5.5 Эрсдэлийн үр дагаврыг ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагад тайлагнах.

6.6 Эрсдэлийн удирдлагын нэгж нь учирч болох эрсдэлийг банкны нэгдэл, салбар нэгж, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ тус бүрээр болон нэгдсэн байдлаар тогтоож, дүн шинжилгээ хийнэ.

6.7 Томоохон харилцагчийн үйл ажиллагааны онцлог, салбар нэгж болон бизнесийн чиглэл бүрээр эрсдэлийг үнэлнэ.

6.8 Банкны зээлийн хөрвөх чадвар, хууль эрх зүй, нэр хүндийн болон бусад бизнесийн үйл ажиллаганы эрсдэлийг тодорхойлж улмаар нэгж тус бүрт учирч болох эрсдэлийг шинжилж, дүгнэлт гаргаж, шаардлага хангаж байгаа эсэхэд хяналт тавина.

6.9 Банкны үйл ажиллагааны чиглэл тус бүрээр газар, хэлтсийн хооронд мэдээлэл солилцох, мэдээллийн хэвтээ бүтэц, ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагыг мэдээллээр хангах, мэдээллийн босоо бүтцийг бүрдүүлсэн байна.

ДОЛОО. Хөндлөнгийн болон дотоод аудит

7.1. Дотоод аудитын нэгж нь банкинд зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэхэд дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1 Эрсдэлд суурилсан дотоод аудитын төлөвлөгөөг боловсруулах;

- 7.1.2 Дотоод аудитын тайлангаар өмнө гарсан зөрчил, дутагдлыг хэрхэн биелүүлж байгаад эргэн хяналт тавьж ажиллах;
- 7.1.3 ТУЗ-өөс баталсан бодлого, дүрэм, журам, зөвлөмжийг банкны гүйцэтгэх удирдлага биелүүлж байгаад үнэлэлт дүгнэлт өгөх;
- 7.1.4 Банкны зохистой засаглал, санхүү тайлагнал, дотоод хяналт, мэдээллийн систем болон эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо нь тогтоосон хэм хэмжээний хүрээнд явагдаж байгаа эсэхэд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх;
- 7.1.5 Гүйцэтгэх удирдлагаас хувьцаа эзэмшигч болон ТУЗ-д хүргүүлж буй тайлан мэдээ нь үнэн зөв эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгөх;
- 7.1.6 ТУЗ болон Гүйцэтгэх удирдлагын хоорондын ажлын уялдаа холбоог сайжруулах талаар санаачлагатай ажиллах;
- 7.1.7 Банкны үйл ажиллагааны эрсдэлийн түвшин, гүйцэтгэх удирдлагаас эрсдэлийг бууруулах талаар авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ нь гэрээ хэлцэл, хүлээж болзошгүй алдагдлын хэмжээтэй уялдаж байгаа талаар үнэлэлт, дүгнэлт өгөх;
- 7.1.8 Банкны эрхлэх үйл ажиллагаа, тэдгээрт харгалзах эрсдэл, нөлөөлөх хүчин зүйлсийн талаар аудитын дүгнэлтэд тусгаж, хяналт шалгалт нь банкинд учирч болох эрсдэлийг нээн илрүүлэхэд чиглэгдсэн байх;
- 7.1.9 Банкны үйл ажиллагааны нэгж тус бүрт үүсэх эрсдэлийг илрүүлэх, хүлээж болзошгүй алдагдлын хэмжээ болон шаардагдах хөрөнгийн талаар судалгаа, шинжилгээ хийж удирдлагад танилцуулж, тайлагнасан байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх;
- 7.1.10 Банкнаас зах зээлд шинэ бүтээгдэхүүн гаргах тохиолдолд учирч болох эрсдэлийн талаар дүн шинжилгээнд үнэлгээ дүгнэлт өгөх;
- 7.1.11 Хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ болон эрх бүхий байгууллагаас гүйцэтгэх удирдлагад тавьсан шаардлагыг биелүүлсэн эсэхэд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх;
- 7.1.12 Банкны үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгч, шалгалтын акт материал, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төслийг боловсруулан ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодод тухай бүр танилцуулах;
- 7.1.13 Банкны зохистой засаглалын зарчмын хэрэгжилтийн талаар үнэлгээ, дүгнэлт гаргах.

7.2 Хөндлөнгийн аудит нь банкны зохистой засаглалыг сайжруулах, эрсдэлийн удирдлагыг боловсронгуй болгох үүднээс дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

- 7.2.1 Банкинд хөндлөнгийн аудит хийх явцад банкны үйл ажиллагаатай холбоотой бүхий л төрлийн эрсдэлээр зохих хэмжээний үнэлэлт, дүгнэлт өгсөн байх;
- 7.2.2 Банкнаас аудитын хүрээнд гаргаж өгсөн аливаа төрлийн мэдээ, мэдээлэл нь үнэн зөв эсэхийг магадлан шалгаж, баталгаажуулах;
- 7.2.3 Банкны хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ болон бусад эрх бүхий байгууллагад хүргүүлсэн мэдээ, мэдээлэл нь үнэн зөв эсэхэд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх;
- 7.2.4 Банкны зүгээс Хууль эрх зүй, ТУЗ-өөс баталсан бодлого, дүрэм, журам, зөвлөмжийг хэрхэн биелүүлж байгаад үнэлэлт дүгнэлт өгөх;
- 7.2.5 Банкны зохистой засаглалын зарчмын хэрэгжилтийн талаар үнэлгээ, дүгнэлт гаргах;
- 7.2.6 Аудитаар баталгаажуулсан санхүүгийн тайланг удирдлагын захидлын хамт Монголбанкинд ирүүлнэ.

НАЙМ. Ил тод байдлыг хангах

8.1 Банкинд зохистой засаглалын тогтолцоог бүрдүүлэх, түүний хэрэгжилтийг хангахад Банкны тухай хуулийн 38 дугаар зүйлд заасан шаардлагаас гадна дараах мэдээллийг банкны цахим хуудсаар тайлагнана:

8.1.1 Банкны эрхэм зорилго, хэтийн зорилт;

8.1.2 Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, бүрэлдэхүүн, хэрвээ хувьцаа эзэмшигч нь хуулийн этгээд бол эцсийн өмчлөгчөөр;

8.1.3 Банкны толгой компани, банкны нэгдлийн бусад оролцогч компани, тэдгээрийн үйл ажиллагааны талаар;

8.1.4 Банкны тухай хуулийн 38.2.4 дэх хэсэгт заасан этгээдийн нэрс, мэргэжлийн ур чадвар, ажлын дадлага туршлагын талаар;

8.1.5 Банкны холбогдох этгээдэд олгосон зээл, түүнтэй адилтган үзэх актив хөрөнгийн талаарх мэдээллийг зээлдэгч, олгосон зээл, өөрийн хөрөнгөд эзлэх хувь зэргээр дэлгэрэнгүй байдлаар;

8.1.6 Банкны толгой компани, тэдгээрийн хараат болон охин компанийн засаглалын зарчим, эрх бүхий албан тушаалтан, хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл;

8.1.7 Банкны бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний ерөнхий нөхцөл, хүү, шимтгэл, хураамжийн талаарх мэдээлэл;

8.1.8 ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагаар баталгаажуулсан жилийн тайланд банкны нийгмийн хариуцлагын талаар.

ЕС. Хяналт, хариуцлага

9.1. Банк нь энэ журмын нэгдүгээр хавсралтын дагуу банкныхаа зохистой засаглалын үнэлгээг жил тутам хийж, баталгаажуулсан тайланг албан бичгээр болон цахим хэлбэрээр жил бүрийн 04 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор дараах баримтыг хавсарган Монголбанкинд ирүүлнэ:

9.1.1. Банкны ТУЗ-ийн хараат бус гишүүний тайлант жилийн ажлын тайлан;

9.1.2 Компанийн тухай хуулийн дагуу тайлант жилд хийсэн их хэмжээний болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн жагсаалт;

9.1.3 Тайлант жилийн дараах хурлаар хэлэлцсэн асуултын жагсаалтыг доорх хүснэгтийн дагуу гаргаж ирүүлнэ:

9.1.3.1 Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал;

9.1.3.2 ТУЗ-ийн хурал;

9.1.3.3 ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хорооны хурал;

9.1.3.4 ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хорооны хурал;

9.1.3.5 ТУЗ-ийн дэргэдэх хүний нөөц, урамшууллын хорооны хурал.

№	Хэлэлцсэн асуулт	Дэмжсэн гишүүний тоо	Татгалзсан гишүүний тоо	Санал	Ирц	Шийдвэрлэсэн нь
1	...	...	...	...	...	...

9.1.4 Аудитаар баталгаажуулсан санхүүгийн тайланг удирдлагын захидлын хамт;

9.1.5 Монголбанкнаас шаардлагатай гэж үзсэн бусад холбогдох баримт бичиг.

9.2 “Банкны зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэх журам”-ын нэгдүгээр хавсралтын дагуу банкаас ирүүлсэн тайланг Монголбанкны Хяналт шалгалтын газар дахин үнэлж, үнэлгээний хариуг жил бүрийн 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн дотор банкинд хүргүүлнэ.

9.3 Монголбанк энэ журмын биелэлтэд хяналт тавьж, журмын заалтыг зөрчсөн этгээдэд Банкны тухай болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

_____оОо_____

Банкны зохистой засаглалын хэрэгжилтийг үнэлэх үнэлгээний загвар

“Банкны зохистой засаглалын хэрэгжилтийг үнэлэх үнэлгээний загвар”-ыг “Банкны зохистой засаглалын зарчмыг хэрэгжүүлэх журам”-ын хамт ашиглана. Энэхүү загвар нь 100 асуулт буюу дараах бүтэц, бүрэлдэхүүнтэй байна. Үүнд:

№	Гарчиг	Байвал зохих оноо	Банкны үнэлгээ	Хянан шалгагчийн үнэлгээ	Зөрүү
1	Ил тод байдал	8.0	8.0	8.0	-
2	Хувьцаа эзэмшигчдийн зохистой засаглал	14.0	14.0	14.0	-
3	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн эрх, үүрэг	33.0	33.0	33.0	-
4	Гүйцэтгэх удирдлага	16.0	16.0	16.0	-
5	Эрсдэлийн удирдлага ба дотоод хяналт	13.0	13.0	13.0	-
6	Дотоод аудит	10.0	10.0	10.0	-
7	Хөндлөнгийн аудит	6.0	6.0	6.0	-
	Нийт дүн	100.0	100.0	100.0	-

Тайланг “Банкуудын зохистой засаглалын хэрэгжилтийг үнэлэх үнэлгээний загвар”-ын дагуу дараах байдлаар үнэлнэ:

1. Биелэлтийг үнэлэхдээ асуулт тус бүрийн хувьд бүрэн биелсэн бол 2, хагас биелсэн бол 1, биелээгүй бол 0 гэсэн оноогоор тус тус үнэлж, тухайн асуултын хувийн жинг харгалзах оноогоор үржүүлэн, үржвэрийн дунджаар тооцож, холбогдох тайлбарыг ирүүлнэ;
2. Нэгдсэн үнэлгээний дүнгээс хамаарч банкны зохистой засаглалын журмын хэрэгжилтийг дараах байдлаар үнэлнэ:
  - 2.1. Нэгдсэн үнэлгээ 80 оноогоос дээш байвал сайн засаглалтай буюу банкны удирдлагын үйл ажиллагаа хэвийн;
  - 2.2. Нэгдсэн үнэлгээ 65-79 оноо байвал дунд засаглалтай буюу банкны удирдлагын үйл ажиллагаанд асуудал үүсч болзошгүй;
  - 2.3. Нэгдсэн үнэлгээ 50-64 оноо байвал хангалтгүй засаглалтай буюу банкинд хяналт шалгалтын арга хэмжээ авах нөхцөл бүрдсэн;
  - 2.4. Нэгдсэн үнэлгээ 49 оноогоос доош байвал муу засаглалтай банк буюу банкны удирдлагын үйл ажиллагаанд бүтцийн өөрчлөлт хийх зайлшгүй шаардлагатай.